

Burgerschap gaat over de manier waarop wij als school bijdragen aan de ontwikkeling van leerlingen tot actieve en betrokken burgers. Het behalen van een diploma is belangrijk, maar goed onderwijs betekent meer dan alleen dat. Als een leerling zijn diploma behaalt, maar vijf jaar later betrokken is bij voetbalrellen en racistische uitingen doet, hebben wij als school ergens gefaald. Onze verantwoordelijkheid strekt zich uit tot de sociale en maatschappelijke ontwikkeling van onze leerlingen, zowel in hun relaties met anderen als in hun rol in de samenleving, zoals in de publieke ruimte, de democratie, de politiek, en in hun relatie tot de overheid.

Een open en vrije samenleving kan niet zonder gedeeld burgerschap. Vreedzaam samenleven met mensen van verschillende meningen, achtergronden, geloven en leefstijlen gaat niet vanzelf. In een plaats als Heerlen en omgeving is het belang van burgerschap nog groter. Uit onderzoek blijkt dat in Heerlen en omgeving het vertrouwen tussen burgers onderling, tussen burgers en publieke instellingen en tussen burgers en de overheid erg laag is (CBS, 2022). Heerlen scoort het laagst van 50 gemeenten in een onderzoek naar sociaal kapitaal. Het heeft het laagste aandeel vrijwilligers en ook de politieke participatie is zeer laag. Met name in Heerlen-Noord wonen veel mensen met een migratieachtergrond en de kloof tussen verschillende bevolkingsgroepen in Noord en Zuid is groot.

Onze visie op burgerschap is afgeleid van het schoolplan. Burgerschapsonderwijs is geen losstaand vak, maar geïntegreerd in ons onderwijsaanbod. Het is zichtbaar in de vaklessen en in diverse projecten daarbuiten. Dit document laat zien welke kennis en vaardigheden wij centraal stellen in ons curriculum om bij te dragen aan goed burgerschap en de ontwikkeling van de leerling.

Burgerschap zit diep verworven in ons onderwijs en in onze schoolcultuur. De fundamenten van ons burgerschapsonderwijs bestaan uit de volgende domeinen:

- Kennis over de democratische rechtsstaat (leerlingen weten hoe het werkt).
- Sociaal-maatschappelijke competenties (wat doe je als je het ergens niet mee eens bent en hoe laat je je stem gelden).
- Een positief-kritische oriëntatie op basiswaarden (vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit).
- De school als bouwplaats, met een democratische schoolcultuur waarin leerlingen zich veilig en gestimuleerd voelen om te oefenen met actief burgerschap.

Klas 7

In deze fase bevinden leerlingen zich in de overgang van kind naar puber. Leerlingen beginnen hun eigen identiteit te ontdekken en ontwikkelen een sterker zelfbewustzijn.

Zelfontdekking en zelfexpressie: leerlingen worden aangemoedigd om hun eigen meningen en waarden te onderzoeken en te uiten.

Verantwoordelijkheid: introductie van verantwoordelijkheidsgevoel door deelname aan klasprojecten en sociale activiteiten.

Empathie en samenwerking: groepswerk en gemeenschappelijke projecten bevorderen begrip en samenwerking.

- Lessen Mens & Maatschappij
 - Leven op aarde
 - Wereldreizen
 - Groei en ontwikkeling
 - Leven in eigen regio
- Periodes
 - Ontdekkingsreizen
 - Reis door je hoofd
 - Poëzie
 - Europese volkeren
- Mentoruren
 - Het mentoruur biedt een ruimte waar leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen waarden, normen en gedrag. Dit is essentieel voor de vorming van een eigen identiteit en helpt hen begrijpen hoe zij zich verhouden tot anderen in de samenleving.
- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen
- Ontdekkingsweek
 - Maatschappelijk gerichte activiteiten
 - Cultuur gerichte activiteiten

Klas 8

Leerlingen verdiepen hun zelf reflecterend vermogen en groeien in het besef van de wereld om hen heen.

Kritisch denken: stimuleren van kritisch denken en debatteren over maatschappelijke en ethische kwesties.

Historisch- geografisch bewustzijn: Mens en Maatschappij met nadruk op belangrijke sociale bewegingen en maatschappelijke veranderingen.

Actief burgerschap: deelname aan gemeenschapsprojecten en vrijwilligerswerk om praktische ervaring op te doen.

- Lessen Mens & Maatschappij
 - Nederland
 - Wij en zij
 - Europa
 - Jij in de maatschappij (maatschappelijke analyse)
- Periodes
 - Verhalen
 - Kunst en Cultuur
 - Wereldculturen
 - Cartografie
- Mentoruren
 - Het mentoruur biedt een ruimte waar leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen waarden, normen en gedrag. Dit is essentieel voor de vorming van een eigen identiteit en helpt hen begrijpen hoe zij zich verhouden tot anderen in de samenleving.
- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen
- Excursieweek
 - Maatschappelijk gerichte excursies
 - Cultuur gerichte excursies
 - Kidshackaton

Klas 9

Leerlingen worden zich meer bewust van sociale rechtvaardigheid en hun rol in de samenleving.

Identiteitsvorming: onderzoeken van persoonlijke en culturele identiteit door middel van kunst, literatuur en sociale wetenschappen.

Sociale rechtvaardigheid: discussies en projecten rondom thema's zoals mensenrechten, milieu en gelijkheid.

Verantwoordelijk handelen: initiatieven die leerlingen aanmoedigen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun acties binnen en buiten de schoolgemeenschap.

- Lessen Mens & Maatschappij
 - De jacht naar grondstoffen
 - Oorlog en conflict
 - Leven in evenwicht
 - De stad van de toekomst
- Periodes
 - Eigen bedrijf
 - Rationalisme en Romantiek
 - Winkelstage
 - Revoluties
 - Idealisten
- Mentoruren
 - Het mentoruur biedt een ruimte waar leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen waarden, normen en gedrag. Dit is essentieel voor de vorming van een eigen identiteit en helpt hen begrijpen hoe zij zich verhouden tot anderen in de samenleving.
- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen
- Werkweek
 - Maatschappelijk gerichte activiteiten

Klas 10

Leerlingen ontwikkelen een diepere interesse in sociale structuren en hun eigen potentieel om verandering te bewerkstelligen.

Diepgaande analyse: onderzoek naar economische, politieke en sociale systemen.

Leiderschap: mogelijkheden voor leerlingen om leiderschapsrollen op zich te nemen in schoolprojecten.

Gemeenschapsbetrokkenheid: projecten die directe betrokkenheid bij lokale gemeenschappen vereisen.

- Perodes
 - Staatsinrichting
 - Globalisering
 - Sociale Stage
 - Culturele en Kunstzinnige vorming
 - Duurzaamheid

- Coaching
 - Omgaan met moeilijke situaties
 - Stressbestendigheid

- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen

Klas 11

Leerlingen beginnen meer zelfstandigheid te ontwikkelen en bereiden zich voor op hun rol als volwassen burgers.

Internationale perspectieven: uitbreiden van kennis over mondiale kwesties en internationale samenwerking.

Ethiek en filosofie: diepgaande discussies over ethische en filosofische vraagstukken die van invloed zijn op het moderne burgerschap.

Projectwerk: grootschalige projecten die onderzoek, planning en samenwerking vereisen, vaak met een focus op sociale impact.

- Perodes
 - Ethiek
 - Bedrijfsstage
 - CKV
 - Politiek & recht
 - Parcival
 - Pluriforme samenleving

- Coaching
 - Omgaan met moeilijke situaties
 - Stressbestendigheid

- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen

Klas 12

In deze fase zijn leerlingen op de drempel van volwassenheid en staan ze op het punt de school te verlaten en hun plek in de bredere samenleving in te nemen.

Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid: aanmoediging van zelfstandigheid in denken en handelen en verantwoordelijkheid nemen voor persoonlijke en maatschappelijke keuzes.

Sociale betrokkenheid: eindprojecten die gericht zijn op sociale en ecologische duurzaamheid, vaak in samenwerking met externe organisaties.

Vorbereiding op het leven na school: praktische voorbereiding op burgerschap door middel van stages, mentorprogramma's en deelname aan gemeenschapsprojecten.

- Perodes
 - Wereldeconomieën
 - Wereldsystemen
 - Maatschappijleer

- Coaching
 - Omgaan met moeilijke situaties
 - Stressbestendigheid

- Portfolio
 - VSP eigen
 - Leerling eigen

De schoolgemeenschappelijke opdracht m.b.t. burgerschap

Het bevorderen van democratisch bewustzijn en participatie.

- Leerlingraad en schoolkrant
- Debatten en discussies
- Projectwerk in de vaklessen en periodes

Het stimuleren van sociale en culturele cohesie.

- Diversiteit, inclusiviteit en gelijkwaardigheid.
- Samenwerken en groepswork in de vaklessen en periodes.
- Culturele activiteiten, uitwisselingen en excursies.

Het versterken van persoonlijke ontwikkeling en zelfbewustzijn.

- Zelfreflecties in portfolio en periodelessen
- Mentoraat en coaching. Groei als persoon en als groep.
- Levensvaardigheden in tentoonstellingen en specifieke mentorlessen.